

Recessziótól recesszióig

Habár az elmúlt év végén más irányú elfoglaltságaink miatt nem újultak ki az évtized és az évszázad kezdetét és végét így-úgy kijelölő viták, nem mehetünk el szó nélkül a könyörtelen tény mellett: az Európában használatos tízes számrendszer szerint az előző Fordulat megjelenése után nem sokkal ismét magunk mögött hagytunk egy évtizedet, mely természetesen nemcsak azért érdemel figyelmet, mert ez volt a TEK első tíz éve. Furcsa módon ez a dekád a magyar köztudatban nem jelent meg önálló egységként, legfeljebb mint annak a bizonyos "négy évtizednek" az egynegyede. Pedig a nyolcvanas évek is megérdemlik, hogy – emancipálva őket – rövid számvetést készítsünk róluk; lepergessük annak a filmnek a legfontosabb kockáit, melyben a mi mindennapos nemzeti sorstragédiáink csak rövid epizódok a Jók, Rosszak és Csúfak gigászi küzdelmei mellett. Valahogy így:

"1981. Beiktatják az Egyesült Államok elnökévé Ronald Reagant. Ezzel az angolszász országokban elindult neokonzervatív hullám nemzetközivé dagad. A fegyverkezési verseny az ötödik sebességbe kapcsol, mivel az amerikai gazdaságpolitika – a demokrácia Szovjetunió általi fenyegetettségére hivatkozva – egy újabb War Deallel próbálja helyreállítani hegemoniáját, ellensúlyozni a rendkívül mély recessziót. Az év végén Lengyelországban szükségállapotot vezetnek be.

1982. Az NSZK-bán véget ér a szociáldemokrata kormányzás korszaka: az új koalíciót a CDU-CSU alkotja a szabaddemokratákkal. Mexikó fizetéseképtelenséget jelent, s ezzel kezdetét veszi a végeláthatatlan nemzetközi adósságválság, melynek során országok tucatjai kerülnek a gazdasági káosz és hanyatlás állapotába.

1983. Reagan elnök meghirdeti a Stratégiai Védelmi Kezdeményezés nevű kutatási-fejlesztési programot, amit a demokrata ellenzék már a következő naptól mint "csillagháborús tervet" emleget. Megkezdődik az "eurorakéták" telepítése. Amerikai csapatok lerohanják Grenadát. Szovjet pilóták lelőnek egy a szovjet légtérrel megsértő dél-koreai utasszállító gépet. Bemutatják az atomháború következményeit megjelenítő filmet: a Másnapot.

1984. Bányászstrájk Nagy-Britanniában. A már-már polgárháborúvá fajuló összecsapás végül Thatcher asszony konzervatív kormányának győzelmével végződik.

1985. A vezető tőkés országok pénzügyminisztereinek New Yorkban megkötött egyezménye (Plaza Agreement) nyomán megkezdődik a dollár mélyrepülése. Ez – az ún. Baker-terv társaságában sikertelen – kísérletet jelent a nemzetközi pénzügyi egyensúly helyreállítására. Gorbacsov, az SZKP új főtitkára Genfben találkozik Reagannel.

1986. Felrobban a Challenger űrrepülőgép és a csernobili atomerőmű. Újabb Reagan-Gorbacsov találkozó a hideg, szeles Reykjavikban.

1987. Gorbacsov "peresztrojka" címszó alatt meghirdeti nagyszabás átalakítási koncepcióját. A washingtoni csúcstalálkozón tegező viszony alakul ki Reagan és Gorbacsov között.

1988. Japán a nemzeti össztermék alapján – a Szovjetuniót megelőzve – a világ második gazdasági hatalmává válik. A Szovjetunió kivonul Afganisztánból. Reagan ellátogat a Szovjetunióba, melyet néhány éve még a gonosz birodalmának tekintett. Nyugat-Berlinben népbíróság ítéli el a Nemzetközi Valutaalapot és a Világbankot az eladósodott országok népeivel szemben elkövetett cselekményeikért.

1989. Kelet-Európában – az NDK-turisták előtti magyar határnyitás után láncreakciószerűen összeomlanak az állampártok. Ezzel tetőpontjára ér a neokonzervatív hullám, egyes nyugati értékelések szerint végét ér a történelem.

1990. Az NDK csatlakozik az NSZK-hoz. Megbukik Margaret Thatcher, az évszázad legnépszerűtlenebb brit miniszterelnöke. A katonai hatalomátvétellel és elnöki diktatúrával fenyegetett Szovjetunió élelmiszersegély-szállítmányokat kap tőkés országoktól. Az amerikai gazdaságpolitika – a demokrácia Irak általi fenyegetettségére hivatkozva – egy újabb War Deallel próbálja helyreállítani régi hegemóniáját, ellensúlyozni a kiújuló recessziót.

Ez volt az évtized, a 20. század 9. évtizede."

Andor László